

Дитячий омбудсмен або уповноважений з прав дитини: що він робить і чого не робить?

З 1 липня 2025 року права дітей захищатиме дитячий омбудсмен. Ми опишемо, з чим може допомогти конкретній дитині, хто може до нього написати і що він може робити, якщо виявить помилку з боку органів влади, закладів чи когось іншого. Ви дізнаєтеся, що потрібно зробити, перш ніж написати дитячому омбудсмену, і як йому написати. Насамкінець ми пояснимо, як дитячий омбудсмен сприятиме дотриманню прав усіх дітей.

Самотні діти (до 18 років) можуть написати дитячому омбудсмену на електронну адресу deti@ochrance.cz, зателефонувати за номером 542 542 888 (у будні з 8:00 до 16:00) або зайти на сайт deti.ochrance.cz.

У цій брошурі ми іноді посилаємося на брошури омбудсманів. Ви можете знайти їх на сайті www.ochrance.cz в розділі [Я не знаю, що робити зі своєю життєвою ситуацією](#).

Хто такий дитячий омбудсмен?

Перш ніж депутати оберуть першого чеського дитячого омбудсмена, дітям допомагатиме **Віт Александер Шорм**, який зараз є заступником омбудсмена (уповноваженого з прав людини).

Чим займається дитячий омбудсмен?

Дитячий омбудсмен забезпечує **дотримання прав дітей (осіб віком до 18 років)**:

- у випадках окремих дітей перевіряє дії органів влади, закладів та різних установ і осіб, які здійснюють державне управління; та
- здійснює загальний (системний) моніторинг та забезпечує дотримання прав дітей відповідно до [Конвенції про права дитини](#) та інших міжнародних договорів (детальніше [в кінці брошури](#)).

У чому різниця між роботою дитячого омбудсмена та омбудсмена?

Замість омбудсмена, **дитячий омбудсмен перевірятиме дії органів влади**, деяких закладів, а також інших установ та осіб, коли це стосуватиметься **прав дитини**.

Обидва тепер мають багато додаткових завдань, оскільки дитячий омбудсмен також здійснює моніторинг та забезпечує дотримання прав дитини в цілому, а омбудсмен також здійснює моніторинг та забезпечує дотримання основоположних прав і свобод.

Тому вони разом **відвідуватимуть заклади**, де живуть і проводять час діти, а також здійснюватимуть **моніторинг дотримання прав дітей з особливими потребами**.

Хто може написати дитячому омбудсмену?

Дитячому омбудсмену може написати:

- **самотня дитина**, яка потребує допомоги,
- **батьки або інші близькі дитині особи**, якщо вони висловлюють занепокоєння щодо порушення прав дитини,

- педагог, медичний працівник, державний посадовець, соціальний працівник та інші, якщо вони звертають увагу на порушення прав конкретної дитини([не порушуючи при цьому зобов'язання про конфіденційність](#)),
- **кожен**, хто хоче привернути увагу до загальної (системної) проблеми, що стосується прав дитини.

Що може зробити дитячий омбудсмен, щоб допомогти конкретній дитині?

Дитячий омбудсмен може перевірити дії багатьох органів влади, закладів, різних установ та осіб, які здійснюють державне управління. Це означає, що:

- приймає рішення щодо прав та обов'язків окремої дитини або щодо чогось, що стосується прав дітей загалом,
- захищає дітей та їхні права; або
- піклується про дітей або допомагає їм.

До органів влади, закладів та осіб належать, наприклад, наступні:

- **органи соціально-правового захисту дітей (ОСПД)**, тобто переважно муніципальні органи влади, докладніше в брошурі [Соціально-правовий захист дітей](#),
- **центри зайнятості**, які приймають рішення щодо виплат на дітей (наприклад, допомога на дитину, допомога [по догляду](#), [невідкладна допомога на потреби дитини](#), допомога на покриття потреб дитини, яка перебуває під опікою, тощо) або з питань працевлаштування дітей,
- **управління соціального забезпечення**, яке може приймати рішення, наприклад, щодо пенсій для дітей-сиріт,
- **директори шкіл та навчальних закладів**, наприклад, під час прийняття рішення щодо прийому, виключення або переведення дитини тощо,
- **шкільна інспекція**, яка перевіряє діяльність шкіл і навчальних закладів на підставі скарг і заяв,
- **шкільні консультаційні центри** (спеціально-педагогічні центри, психолого-педагогічні консультації), якщо вони публікують звіти та рекомендації,
- **страхові компанії**, наприклад, при прийнятті рішення про відшкодування медичних послуг з державного медичного страхування, детальніше в брошурі [Прийняття рішень страховими компаніями щодо відшкодування витрат](#),
- **різні установи для дітей** (наприклад, дитячі будинки, діагностичні та виховні заклади),
- **регіональні органи влади**, які, наприклад, приймають рішення щодо апеляцій у різних адміністративних провадженнях або розглядають [скарги у сфері охорони здоров'я](#),
- **міністерства**, часто, наприклад, Міністерство праці та соціальної політики у випадках виплат та пенсій або Міністерство внутрішніх справ у випадках дітей, які подають заяву на отримання [притулку](#), [тимчасового захисту у зв'язку з війною в Україні](#) або інших [дозволів на проживання](#), або перебувають з батьками в [закладах для іноземців](#),
- **голови судів під час здійснення державного управління судами**, наприклад, під час розгляду скарг на затримки в судовому провадженні або неналежну поведінку суддів та судових посадовців, докладніше у брошурі [Суди](#),
- **муніципалітети і регіони** при забезпеченні освітою, соціальними послугами і належними умовами життя для дітей та їхньої безпеки; наприклад, муніципалітет гарантує, що діти на його території можуть виконувати обов'язкове відвідування школи; регіон, наприклад, гарантує, що на його території доступні спеціальні школи, соціальні послуги (такі як догляд за дітьми раннього віку або будинки для людей з інвалідністю) або певні види медичних послуг,

- і багато інших.

Чи допоможе дитячий омбудсмен у випадку дискримінації?

Дитячий омбудсмен може допомогти, якщо дитина зазнає дискримінації або її не захищають від дискримінації органи влади, дитячі заклади та інші державні органи.

Інші випадки дискримінації (у приватних відносинах) можуть розглядатися омбудсменом.

У чому дитячий омбудсмен не може допомогти конкретній дитині?

У більшості випадків дитячий омбудсмен **не може безпосередньо допомогти дитині в приватних питаннях, якщо органи влади не можуть вирішити їх**. Наприклад, у суперечках з іншими людьми (в сім'ї, серед однокласників, на роботі) або з компаніями (наприклад, через кредит або покупку).

Він також не може змінити рішення суду або вплинути на кримінальне провадження.

Що робити, якщо дитячий омбудсмен не може розглянути справу дитини?

Якщо дитячий омбудсмен не в змозі вирішити справу дитини, він **повідомить про це автора та пояснить, як діяти далі**.

Якщо самотня дитина пише, що її справою може **займатися інший орган**, дитячий омбудсмен **запитає дитину**, чи бажає вона, щоб її справу було передано йому. Якщо так, то він передасть справу на розгляд до відповідного органу.

Що робить дитячий омбудсмен, коли виявляє помилку?

Якщо дитячий омбудсмен **виявить помилку органу влади (закладу або когось іншого)**, він **попросить цей орган виправити її** (змінити своє рішення або майбутню практику, або зробити те, що він повинен зробити, якщо він був бездіяльним).

Він не може приймати рішення замість органу влади, а також не може змінювати або скасовувати його рішення. Це має бути зроблено самим органом влади або вищим органом влади. Він також не може покарати посадовців, які припустилися помилок.

Якщо йому не вдається виправити ситуацію, він повідомляє про це вищий орган і може зробити справу публічною.

У виняткових випадках він може ініціювати або втручатися в певні судові процеси. Більше у брошурі [Дитячий омбудсмен: допомога іншими способами \(спеціальний дозвіл\)](#).

Чи потрібно мені щось зробити, перш ніж написати дитячому омбудсмену щодо справи дитини?

Перш ніж написати дитячому омбудсмену, слід спочатку **попросити особу, на яку ви скаржитесь, виправити свою помилку або, розібратися у справі**, якщо вона бездіяльна.

Що потрібно написати та надіслати дитячому омбудсмену щодо справи дитини?

Напишіть:

- **ваше ім'я, прізвище та контактні дані** (адресу постійного місця перебування, номер телефону або електронну пошту, щоб ми могли зв'язатися якнайшвидше),
- **ім'я дитини, поточний вік і ваші стосунки з дитиною** (дочка, онук, учень, ...),

- **на кого ви скаржитесь** (на орган влади, заклад, когось іншого); ви також можете вказати, з ким саме ви спілкувалися,
- **що пішло не так, на що ви скаржитесь,**
- **чого ви хочете досягти**, що, на вашу думку, є найкращим рішенням,
- **що ви зробили до цього часу** – як ви захищали права дитини і що з цього вийшло.

І додайте копії рішення органу влади, якщо таке є, або будь-які інші документи, що стосуються справи, які ви маєте у своєму розпорядженні.

Як я можу зв'язатися з дитячим омбудсменом?

Дорослий, який пише щодо дитини, може:

- надіслати **електронного листа** на електронну адресу podatelna@ochrance.cz,
- заповнити заявку **онлайн** (на сайті portal.ochrance.cz),
- **надіслати листа** на адресу Údolní 39, 602 00 Brno,
- надішліть **повідомлення на електронну скриньку для офіційної кореспонденції** jz5adky або
- **відвідайте** офіс дитячого омбудсмена щопонеділка або щосереди з 8:00 до 16:00 за адресою: Údolní 39, Брно, Чеська Республіка. (Ми напишемо заяву, ми не будемо вирішувати справу одразу).

Що робити, якщо я щось забуду?

Не хвилюйтеся, якщо ми виявимо, що чогось бракує, ми попросимо вас це додати.

Коли дитячий омбудсмен не повинен розглядати подану справу?

Дитячий омбудсмен не зобов'язаний розглядати справу, якщо:

- **не отримав важливу інформацію та документи**, хоча просив вас про це,
- **процедура органу влади** (закладу, когось іншого) вважається **правильною** (вони чітко пояснять її вам),
- ймовірна помилка не могла вплинути на результат або її наслідки дуже незначні,
- **минуло більше року** з моменту останньої події у поданій справі,
- справа (ймовірно неправомірне діяння) **перебуває на розгляді в суді** або вже вирішена, або
- омбудсмен або дитячий омбудсмен **вже займався цією справою раніше**, і з того часу нічого нового не сталося.

Як дитячий омбудсмен контролює та забезпечує дотримання прав дитини?

Дитячий омбудсмен

- **здійснює моніторинг та оцінку** стану дотримання прав дитини в Чеській Республіці (проводить дослідження та аналіз, публікує звіти, висновки та рекомендації),
- **пропонує покращення**, включаючи зміни до законодавства або ратифікацію міжнародного договору,
- **навчає** дітей і громадськість та
- **співпрацює** з іншими організаціями в країні та за кордоном.

Як дитячий омбудсмен дізнається, що потрібно дітям або що їх турбує?

Дитячий омбудсмен спиратиметься на діяльність омбудсмена та продовжить співпрацю з ним. Він отримає додаткову інформацію та досвід, отриманий під час розгляду скарг та

відвідувань дитячих закладів, а також завдяки новим заходам, спрямованим на моніторинг та просування прав дітей. Дитячому омбудсмену допомагатимуть, зокрема, самі **діти та організації**, які об'єднують дітей або захищають їхні права:

- **дорадчий орган** , що складається з обраних дітей та
- **робочі групи, створені дитячим омбудсменом з конкретних питань**, до складу яких входять діти та ті, хто захищає їхні права.